

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu

Z hlediska naplnění příčinné souvislosti při prokazování předpokladů zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nestačí pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení předpisů nebo pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ze strany zaměstnance; taková příčinná souvislost musí být postavena najisto. Postup při zjišťování této příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vyjmout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, pouze z hlediska jejích příčin. Protože příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou, jde ve své podstatě o hledání jevu, který škodu vyvolal.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1222/2008, ze dne 22.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. T., zastoupeného advokátkou, proti žalovanému Č. Z. s.r.o., zastoupenému advokátkou, o odškodnění pracovního úrazu, vedené u Okresního soudu ve Znojmě pod sp. zn. 5 C 1193/94, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 17. října 2007 č.j. 49 Co 122/2006-436, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1. prosince 2005 č.j. 5 C 1193/94-396a ve znění usnesení ze dne 19. ledna 2006 č.j. 5 C 1193/94-405a se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu ve Znojmě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Znojmě dne 10.10.1994 proti žalovanému a proti obchodní společnosti Č. - S. a.s. (dříve Č. Č. Z. a.s.), domáhal, aby mu byla uhrazena škoda (náhrada za bolest, náhrada za ztížení společenského uplatnění, náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti, náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, účelně vynaložené náklady spojené s léčením a věcná škoda), která mu vznikla následkem pracovního úrazu, který utrpěl dne 21.10.1991 jako zaměstnanec "Podniku Č. Z." (správně státního podniku Č. a. d. Z.). Svůj úraz popsal tak, že jako řidič "roztahoval soupravu", že při tom požádal řidiče Z. d. Ú. A. V. o pomoc, neboť "vzhledem k nízké teplotě motor nenastartoval", že po "nastartování vozidla údajně vozidlo zabrzdil ruční brzdou, ponechal motor v chodu a rozpojoval s A. V. soupravu - vypojevací tažnou tyč" a že "při tomto úkonu se souprava dala do pohybu, řidič Valášek uskočil" a žalobce "přimáčkla přední část vozidla na zadní část vozidla". Podle vyšetřování úrazu "Policí ve Z." zapříčinil "dopravní nehodu - úrazový děj" žalobce tím, že "nedostatečně zajistil vozidlo proti rozjetí", žalobce má však za to, že zaměstnavatel se nemůže zprostit odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu v plném rozsahu, neboť "postupoval při roztahování nákladové soupravy podle svého nejlepšího přesvědčení a podle zvyklostí zcela běžných při těchto úkonech"; žalobci se "jevilo zatažení ruční brzdy, s ohledem na postavení vozidla v mírném svahu, za naprosto dostačující", v době "započetí úkonu vozidlo stálo", zaměstnavatel "nevyžadoval, aby nákladní vozy byly vybaveny potřebnými klíny k zajištění vozu proti jakémukoliv posunu při stání a v terénu lze často těžko najít předmět, který by funkci těchto klínů nahradil", a "samovolné rozjetí vozidla mohlo mít celou řadu příčin", například "uvolnění ruční brzdy, nápor větru apod.". Protože žalobce byl "uznán vinným přestupkem", lze "akceptovat", že se zaměstnavatel zprostil své odpovědnosti za škodu "v rozsahu maximálně 10%".

Podáním ze dne 17.9.1999 žalobce vzal žalobu proti obchodní společnosti Č. - S. a.s. zpět s

odůvodněním, že jeho zaměstnavatel státní podnik Č. Z. (správně Č. a. d. Z.) "byl zrušen v procesu tzv. velké privatizace bez likvidace", že jeho "majetek byl převeden" na žalovaného a obchodní společnost Č. - S. a.s. a že "závazky, které se týkají žalobce, přešly na žalovaného".

Okresní soud ve Znojmě rozsudkem ze dne 25.11.1999 č.j. 5 C 1193/94-94 řízení "ve vztahu" žalobce a obchodní společnosti Č. - S. a.s. z důvodu zpětvzetí žaloby zastavil, žalobu proti žalovanému zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že "státu se nepřiznává právo na náhradu nákladů tohoto řízení". Z výsledků dokazování dovodil, že žalobce utrpěl dne 21.10.1991 úraz "ještě předtím, než vůbec začal vykonávat jakoukoliv činnost, která by souvisela s výkonem jeho práce, a ještě předtím, než nastoupil na pracovní směnu", neboť k poškození na zdraví došlo, když "jel na žádost řidiče V. přeparkovat automobil". Protože "jednání žalobce nebylo v žádné souvislosti s výkonem povolání či s plněním pracovních úkolů", nelze považovat žalobcův úraz za pracovní úraz. Žalovaný za škodu vzniklou žalobci neodpovídá ani podle občanského zákoníku, a proto žaloba musela být zamítnuta.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně usnesením ze dne 2.5.2001 č.j. 17 Co 50/2000-143 rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o zamítnutí žaloby, o náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a žalovaným a o náhradě nákladů řízení státu zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Podle odvolacího soudu je úraz ze dne 21.10.1991 pracovním úrazem, neboť žalobcova činnost při přeparkování vozidla byla v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů. Odvolací soud uložil soudu prvního stupně, aby se v dalším řízení zabýval zejména tím, zda se žalovaný své odpovědnosti za škodu zprostil podle ustanovení § 191 zákoníku práce.

Okresní soud ve Znojmě poté rozsudkem ze dne 23.4.2002 č.j. 5 C 1193/94-282 rozhodl mezitímně tak, že "základ žalobního nároku je opodstatněn ze dvou třetin" a že "o nákladech řízení a o výši nároku bude rozhodnuto v konečném rozsudku". Z provedených důkazů považoval za prokázané, že žalobce "při rozpojování vozidel nezajistil vozidlo zakládacími klíny proti samovolnému pohybu a nedostatečně zatáhl ruční brzdu", a že žalobce se podle "rozhodnutí Policie ČR, o. ř. d. i. ve Z. ze dne 3.12.1991" dopustil přestupku tím, že "jako řidič nákladního automobilu zapříčinil dopravní nehodu porušením ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky FMV č. [99/1989](#) Sb.". Soud prvního stupně poté vyhodnotil "to, že žalobce nepoužil zakládací klín a řádně nezajistil vozidlo dotažením ruční brzdy", ve "všech celkových souvislostech, jak ke škodě došlo", a dospěl k závěru, že "je důvodné, aby žalobce sám nesl škodu v rozsahu jedné třetiny"; přihlédl zejména k tomu, že žalobce byl "mladý, nezkušený, s předmětnou soupravou jezdil velice krátkou dobu a zřejmě ho vůbec nenapadlo, že může dojít ke škodě, když nezaloží nákladní automobil na krátkou chvíli záložním klímem", že podle výpovědi svědků "se záložní klíny všeobecně nepoužívaly" a že podle znaleckého posudku Ing. E. P. "mohlo dojít k selhání funkce nebo snížení účinnosti parkovací brzdy" nebo k jejímu "samovolnému uvolnění".

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně usnesením ze dne 15.10.2003 č.j. 49 Co 127/2002-314 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud vytknul soudu prvního stupně, že z odůvodnění jeho rozsudku nelze dovodit, zda "vycházel z toho, že je rozhodnutím o přestupku vydaným ve správním řízení vázán ve smyslu ustanovení § 135 odst.1 o.s.ř. a, je-li tomu tak, ve kterém konkrétním jednání žalobce spočívalo podle rozhodnutí naplnění skutkové podstaty přestupku", že považoval za "další porušení předpisů o pravidlech silničního provozu ze strany žalobce" neodpojení vleku, aniž by z odůvodnění rozsudku vyplývalo, "zda a v jakém směru bylo neodpojení vleku příčinou nehody a na základě jakých důkazů soud k takovému závěru dospěl". Soud prvního stupně při hodnocení provedených důkazů podle názoru odvolacího soudu nevzal v úvahu důkazy, které neodpovídají jeho skutkovým zjištěním, aniž by se s nimi vypořádal; zjištění soudu prvního stupně proto nemají oporu v provedeném dokazování. Protože závěry soudu prvního stupně "týkající se zaviněného porušení předpisů o pravidlech silničního provozu ze strany žalobce a příčinné souvislosti mezi tímto porušením a vznikem škody jsou pro

nedostatek důvodů nepřezkoumatelné" a protože "skutkové závěry vztahující se k míře zavinění žalobce jsou založeny na hodnocení důkazů odporujícím postupu stanovenému v ustanovení § 132 o.s.ř", musel být rozsudek soudu prvního stupně zrušen.

Okresní soud ve Znojmě poté rozsudkem ze dne 15.7.2004 č.j. 5 C 1193/94-394 rozhodl mezitímně tak, že "základ žalobního nároku je opodstatněn z 9/10" a že "o nákladech řízení a výši nároku bude rozhodováno v konečném rozsudku". Poté, co dovedl, že žalobce utrpěl dne 21.10.1991 pracovní úraz a že za škodu vzniklou následkem tohoto úrazu mu ve smyslu ustanovení § 190 zákoníku práce odpovídá žalovaný, se soud prvního stupně zabýval otázkou, zda a v jakém rozsahu se žalovanému podařilo zprostit se této odpovědnosti ve smyslu ustanovení § 191 zákoníku práce. Zjistil nejprve, že na vozidle řízeném žalobcem byly používány parkovací brzdy s mechanickým převodem, o nichž bylo známo, že jejich "spolehlivost je malá", že mohlo dojít "k selhání funkce nebo snížení účinnosti parkovací brzdy selháním některého z řady jednoduchých mechanických elementů, což je skutečnost dostatečně známá", a že proto bylo nutné "k vozidlu používat zakládací klíny". Po vyhodnocení výpovědí svědků vzal soud prvního stupně za prokázané, že povinnost používat zakládací klíny, uložená vyhláškou č. [99/1989](#) Sb., nebyla u zaměstnavatele respektována a že dodržování "tohoto předpisu nebylo ze strany zaměstnavatele soustavně vyžadováno a kontrolováno". Soud prvního stupně dále přihlédl k tomu, že žalobce byl "v době dvou týdnů před úrazem pracovním vyčerpán" ("neměl kompletně k dispozici odpočinek přes celý víkend, pracoval dvě následující soboty za sebou, přičemž většina těchto směn byla delší než obvyklá, a žalobce vstával mimořádně brzy"), že žalobce nemohl pro "slabou baterii" vozidlo nastartovat a "vozidlo muselo být roztahováno" a že "nebylo potvrzeno, objasněno ani vyvráceno", zda došlo k selhání parkovací brzdy na vozidle, a uzavřel, že zaměstnavateli se podařilo zprostit své odpovědnosti za škodu "pouze z jedné desetiny".

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně usnesením ze dne 22.7.2005 č.j. 49 Co 359/2004-386a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud dovedl, že jsou v souladu se zákonem závěry soudu prvního stupně o tom, že žalobce sice nepoužil proti samovolnému rozjetí vozidla zakládací klíny, avšak "tento postup byl mezi zaměstnanci žalovaného obvyklý a žalovaným v podstatě tolerovaný", a že nelze "spolehlivě potvrdit ani vyloučit, zda žalobce "před opuštěním jím řízeného vozidla za účelem odpojení od taženého vozidla nedostatečně zatáhl ruční brzdou" (a je tedy na žalovaném, aby "v tomto směru snášel nepříznivé důsledky vyplývající z neunesení důkazního břemene"). Soudu prvního stupně však vytknul, že se nezabýval tvrzením žalovaného, podle kterého žalobce měl porušit bezpečnostní předpisy také tím, že "nechal vozidlo i s přívěsem roztahovat jiným vozidlem", a zda tím zaviněně neporušil zákaz vyplývající z ustanovení § 33 odst.3 vyhlášky č. [99/1989](#) Sb.; rozsudek soudu prvního stupně je proto v tomto směru "opět nepřezkoumatelný".

Okresní soud ve Znojmě rozsudkem ze dne 1.12.2005 č.j. 5 C 1193/94-396a ve znění usnesení ze dne 19.1.2006 č.j. 5 C 1193/94-405a znovu rozhodl mezitímně tak, že "základ žalobního nároku je opodstatněn z 9/10" a že "o nákladech řízení a výši nároku bude rozhodováno v konečném rozsudku". Z provedených důkazů dovedl, že žalobce porušil zákaz vyplývající z ustanovení § 33 odst.3 vyhlášky č. [99/1989](#) Sb., neboť "mu bylo zapovězeno roztahovat vozidlo s přívěsem". Vzhledem k tomu, že se nepodařilo objasnit "místo, kde k nehodě došlo", považoval soud prvního stupně za rozhodující, že vozidlo bylo vybaveno "nedostatečně konstruovanou ruční brzdou". Ze shodných důvodů jako ve svém předchozím rozsudku dospěl soud prvního stupně k závěru, že zaměstnavateli se podařilo zprostit své odpovědnosti za škodu "pouze z jedné desetiny".

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 17.10.2007 č.j. 49 Co 122/2006-436 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že "základ žalobního nároku je opodstatněný v rozsahu 70%". Odvolací soud nejprve odmítl námitku žalovaného o tom, že by soud prvního stupně věc projednal a rozhodl "v nesprávném složení". I když věc původně projednával a rozhodoval v souladu s rozvrhem práce "senát ve složení JUDr. L. K. jako předsedkyně senátu a J. P. a J. Č. jako přísedících"

a i když po zrušení rozsudku soudu prvního stupně provedeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 15.10.2003 č.j. 49 Co 127/2002-314 byla věc dnem 1.12.2003 "postupem podle ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb. (ve znění účinném k témuž dni) přidělena k projednání a rozhodnutí do senátu 11 C - JUDr. Ing. P. S., Ph.D.", došlo k tomu - jak vyplývá z vyjádření předsedy Okresního soudu ve Znojmě - proto, že "dnem 1.5.2002 byla přijata změna a doplněk č. 2 Rozvrhu práce Okresního soudu ve Znojmě na rok 2002, podle níž byla v soudním oddělení 11 - předseda senátu JUDr. Ing. P. S., Ph.D. - zřízena specializace podle ustanovení § 2 odst.1 písm.b) č. 11 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy - pracovněprávní"; postup podle ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb. "byl za dané situace přípustný", není "v rozporu s ústavním principem zákonného soudce vyjádřeným v Čl. 38 odst.1 Listiny základních práv a svobod" a byl "předvídatelný a vylučující možnost ovlivnění výběru příslušného soudce", neboť věc byla přidělena "do specializovaného senátu Okresního soudu ve Znojmě, zřízeného na základě změny rozvrhu práce v souladu s ustanovením § 2 odst.1 písm.b) bod 11 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb.". Za nedůvodnou považoval odvolací soud rovněž námitku žalovaného o tom, že "v průběhu řízení docházelo ke změnám ve složení přisedících". I když "složení senátu bylo u každého jednání" u soudu prvního stupně "rozdílné", sdělil předseda senátu na počátku každého jednání - jak je patrné z protokolů o jednání - "výsledky dosavadního řízení (obsah přednesů a provedených důkazů)", "účastníci jednání prostřednictvím svých zástupců k dotazu soudu vyslovili souhlas s použitím již provedených důkazů" a účastníci "měli dostatečnou možnost se ke způsobu, jímž předseda senátu sdělil výsledky dosavadního řízení, dostatečně vyjádřit a uplatnit případné námitky". Při rozhodování o věci samé odvolací soud dovodil, že žalobcův úraz ze dne 21.10.1991 je úrazem pracovním, že za škodu vzniklou následkem tohoto úrazu odpovídá žalovaný (§ 190 zákoníku práce) a že při úvaze, zda a v jakém rozsahu se žalovanému podařilo zprostit se své odpovědnosti (§ 191 zákoníku práce), je soud ve smyslu ustanovení § 135 odst.1 o.s.ř. vázán "rozhodnutím vydaným ve správním řízení, podle něhož byl žalobce postižen za přešůpek podle § 22 odst.1 písm.b) zákona č. [200/1990](#) Sb., jehož se dopustil tím, že dne 21.10.1991 jako řidič nákladního automobilu zapříčinil dopravní nehodu porušením ustanovení § 24 odst.2 vyhlášky č. [99/1989](#) Sb.", neboť "nezajistil vozidlo proti samovolnému pohybu zakládacemi klíny". Tvrzení žalovaného, že škoda byla způsobena dalšími zaviněnými protiprávními jednáními žalobce, odvolací soud odmítl s odůvodněním, že "možnou příčinou samovolného pohybu vozidla bylo selhání funkce ruční brzdy", k němuž mohlo dojít, i kdyby ji žalobce řádně zatáhl, a že porušení zákazu vlečení vozidla s přívěsem ze strany nemohlo být - bez ohledu na "konkrétní místo nehody" - "bezprostřední příčinou rozjetí vozidla". Odvolací soud uzavřel, že nezajištění vozidla proti samovolnému pohybu zakládacemi klíny představuje ze strany žalobce porušení předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které bylo jednou z příčin škody, avšak "příčinou nepochybně významnou, bez níž by škoda nevznikla tak, jak vznikla", a že není podstatné, zda porušování této povinnosti bylo zaměstnavatelem tolerováno, neboť "u dopravních předpisů se předpokládá, že není povinností zaměstnavatele s nimi zaměstnance seznamovat a kontrolovat jejich dodržování, protože k tomu jsou povolány orgány Policie ČR". Za přihlédnutí k tomu, že "míru zavinění žalobce nesnižuje ani jeho únava z plnění pracovních povinností či nedostatek spánku", je žalobce ve smyslu ustanovení § 191 odst.3 zákoníku práce povinen nést ze svého škodu v rozsahu 30%.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá v první řadě, že soud prvního stupně ve věci rozhodl v nesprávném obsazení, neboť věc byla po usnesení odvolacího soudu ze dne 15.10.2003 č.j. 49 Co 127/2002-314 přidělena k projednání a rozhodnutí "předsedovi senátu JUDr. Ing. P. S., Ph.D.", aniž by pro takový postup byly splněny zákonné podmínky. Z ustanovení § 36 odst.2 o.s.ř. a z práva "na zákonného soudce" ve smyslu ustanovení Čl. 38 odst.1 Listiny základních práv a svobod žalovaný dovozuje, že "ten senát, který ve věci rozhoduje, by měl také věc projednat, tj. provést důkazy, na jejichž základě bude rozhodovat", neboť "senát, který důkazy neprováděl a je tak odkázán jen na obsah protokolů o jednání, nemůže pečlivě přihlédnout ke všemu, co vyšlo v řízení najevo". Změna a doplněk č. 2 Rozvrhu práce Okresního soudu ve Znojmě na rok 2002, podle

níž byla zřízena "v soudním oddělení 11 předsedy senátu JUDr. Ing. P. S., Ph.D. pracovněprávní specializace", nemůže ospravedlnit přidělení této věci projednávané od roku 1994 "jinému senátu ve fázi, kdy mělo být vydáno v podstatě jen nové rozhodnutí s dostatečně přezkoumatelným zdůvodněním", ale pouze věci "nově napadnutých nebo v nichž dosud nebylo jednáno". Žalovaný v této souvislosti poukazuje na to, že před "senátem, který dne 1.12.2002 (správně 1.12.2005) ve věci rozhodl rozsudkem č.j. 5 C 1193/94-396a, nebyly provedeny žádné důkazy a přes formální protokolaci o tom, že byly sděleny výsledky dosavadního řízení, je s ohledem na dobu, po kterou toto jednání trvalo, zcela zřejmé, že předseda senátu obsah přednesů a provedených důkazů u předchozích jednání nesdělil". Ve věci samé žalovaný namítá, že "příčinou úrazu žalobce" bylo to, že "předmětné vozidlo nezaklínil zakládacími klíny před tím, než v souvislosti s odpojováním jím řízeného taženého vozidla a tažného vozidla svědka Valáška vstoupil mezi obě vozidla, a to přesto, že měl zakládací klíny ve vozidle k dispozici a nic mu v jejich použití nebránilo". Protože k úrazu došlo "v silničním provozu na veřejné komunikaci" mimo areál zaměstnavatele, neměl zaměstnavatel možnost kontrolovat, zda jeho zaměstnanci dodržují "bezpečnostní předpisy v silničním provozu", neboť tuto kontrolu provádějí "výhradně příslušníci Policie ČR". Žalovaný dovozuje, že se nemohl své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu zprostit pouze v rozsahu 30%, a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl. Uvedl, že přidělení věci "specializovanému senátu" je podle ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb. přípustné a že není v rozporu s ústavním principem zákonného soudce vyjádřeným v ustanovení čl. 38 odst.1 Listiny základních práv a svobod. Porušení povinnosti podle "dopravních předpisů", pro které byl žalobce "postížen za přestupek ve správním řízení", bylo jen jednou z příčin škody "vedle příčin dalších - závada na ruční brzdě, neodborná instalace autorádia" a způsob, jakým žalobce postupoval při nastartování vozidla a nezajištění vozidla klíny, "byl ze strany zaměstnavatele tolerován". Žalobce, který "nevyužil právo odvolat se", tím dal najevo, že souhlasí s mírou "svého spoluzavinění v rozsahu 30%".

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení), ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je převážně opodstatněné.

Odvolací soud se při svém rozhodování zabýval nejprve otázkou, zda soud prvního stupně byl řádně (v souladu se zákonem) obsazen při rozhodování věci rozsudkem ze dne 1.12.2005 č.j. 5 C 1193/94-396a ve znění usnesení ze dne 19.1.2006 č.j. 5 C 1193/94-405a. S jeho závěrem, že u soudu prvního stupně byla věc projednána v senátě (soudním oddělení), určeném v souladu s rozvrhem práce, nelze souhlasit.

Podle ustanovení čl. 38 odst.1 věty první a druhé Listiny základních práv a svobod, která tvoří součást ústavního pořádku České republiky, "nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci" a "příslušnost soudu i soudce stanoví zákon".

Podle ustanovení § 36 odst.2 o.s.ř. "rozvrh práce určí, který senát nebo jediný soudce (samosoudce) věc projedná a rozhodne".

Rozvrh práce u soudu není - jak vyplývá z výše uvedeného - pouhou normou "interní povahy" a jeho význam nespočívá jen ve jmenovitě určených soudcích a přísedících tvořících senát, samosoudců, asistentů soudců, vyšších soudních úředníků a soudních vykonavatelů, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních, ve způsobu rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení nebo v dalších opatřeních učiněných podle ustanovení § 42 odst.1 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech,

soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů. Prostřednictvím rozvrhu práce se ve smyslu ustanovení Čl. 38 odst.1 věty druhé Základní listiny práv a svobod a § 36 odst.2 o.s.ř. stanoví rovněž příslušnost soudce; znamená to mimo jiné, že spor nebo jinou právní věc smí projednat a rozhodnout (jako "příslušný soudce") jen soudce (soudci a přisedící tvořící senát nebo samosoudce) určený (k tomu povolaný) v souladu s rozvrhem práce, jinak spor nebo jinou právní věc projednal "nesprávně obsazený" soud, což představuje též zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst.1 písm.f) o.s.ř., a jde o porušení ústavního imperativu uvedeného v ustanovení Čl. 38 odst.1 větě první Listiny základních práv a svobod, podle něhož "nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci". Princip zákonného soudce představuje v demokratickém právním státu jednu ze záruk nezávislého a nestranného rozhodování soudů; jde o její porušení vždy, jestliže věc projedná a rozhodne senát (samosoudce), který k tomu nebyl podle předem daných pravidel povolán (určen) rozvrhem práce, neboť jedině dodržování těchto principů je způsobilé zabránit libovolnému nebo účelovému obsazení soudu ad hoc a zamezit tak pochybnostem o nezávislém a nestranném rozhodování soudů v občanském soudním řízení.

V posuzovaném případě byla věc po zahájení řízení (po dni 10.10.1994) přidělena u soudu prvního stupně - jak vyplývá z obsahu spisu - do soudního oddělení 5 C, v němž byla předsedkyní senátu JUDr. D. K.. Poté, co byl rozsudek soudu prvního stupně ze dne 25.11.1999 č.j. 5 C 1193/94-94 (zčásti) zrušen usnesením odvolacího soudu ze dne 2.5.2001 č.j. 17 Co 50/2000-143, předseda Okresního soudu ve Znojmě svým opatřením ze dne 25.5.2001 věc přidělil do soudního oddělení, v němž byla předsedkyní senátu JUDr. L. K.; postupoval přitom podle ustanovení § 2 odst.2 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, a to zřejmě podle jeho znění účinného do 31.12.2000, podle něhož byl předseda soudu oprávněn "v případě dlouhodobé nepřítomnosti soudce nebo výrazných rozdílů v pracovním vytížení určit rozsah přesunu agendy do jiného oddělení". V novém složení soud prvního stupně rozhodl ve věci rozsudkem ze dne 23.4.2002 č.j. 5 C 1193/94-282, který byl zrušen usnesením odvolacího soudu ze dne 15.10.2003 č.j. 49 Co 127/2002-314. Předseda Okresního soudu ve Znojmě poté svým opatřením ze dne 1.12.2003, s odvoláním na ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, věc přidělil k projednání a rozhodnutí do soudního oddělení 11 C, v němž byl předsedou senátu JUDr. Ing. P. S., Ph.D.; v tomto soudním oddělení byl vydán rozsudek ze dne 1.12.2005 č.j. 5 C 1193/94-396a ve znění usnesení ze dne 19.1.2006 č.j. 5 C 1193/94-405a.

K objasnění okolností, za nichž byla věc dne 1.12.2003 přidělena do soudního oddělení 11 C, si odvolací soud vyžádal vyjádření předsedy Okresního soudu ve Znojmě, z něhož vyplývá, že změnou a doplňkem rozvrhu práce na rok 2002 byla s účinností ode dne 1.5.2002 zřízena u soudu prvního stupně v soudním oddělení 11 C specializace pro řízení ve věcech pracovníprávních a že proto projednávaná věc byla po vrácení odvolacím soudem přidělena do soudního oddělení 11 C.

Podle ustanovení § 42 odst.4 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění zákonů č. [151/2002](#) Sb. a č. [228/2002](#) Sb., nálezů Ústavního soudu č. [349/2002](#) Sb. a zákona č. [192/2003](#) Sb. (účinného v době vydání opatření předsedy Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1.12.2003) "rozvrhem práce pro příští kalendářní rok nebo změnou rozvrhu práce nesmí být dotčeno rozdělení věcí, a pokud je to možné, ani zařazení soudců a přisedících do jednotlivých soudních oddělení, provedené před jejich účinností", což "neplatí, nebyl-li ve věci učiněn žádný úkon nebo došlo-li ke zřízení nového soudního oddělení nebo jeho zrušení".

Nehledě k tomu, že dne 1.12.2003 nemohlo být u soudu prvního stupně postupováno podle rozvrhu práce soudu vydaného na rok 2002 a jeho změn, neboť rozvrh práce se vydává vždy pouze na období kalendářního roku [srov. § 41 odst.2 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších

předpisů], mohla být projednávána věc v souvislosti s přijetím rozvrhu práce pro příští kalendářní rok nebo se změnou rozvrhu práce přijatou v průběhu kalendářního roku - jak vyplývá z výše uvedeného - přidělena do jiného soudního oddělení, jen kdyby ve věci dosud nebyl učiněn žádný úkon nebo kdyby došlo ke zřízení nového soudního oddělení nebo jeho zrušení, a předseda senátu a přísedící, kteří dosud věc v příslušném soudním oddělení projednávali, museli být v rozvrhu práce pro příští kalendářní rok nebo při změně rozvrhu práce přijaté v průběhu kalendářního roku určeni do tohoto (téhož) soudního oddělení, "pokud to bylo možné".

Jak vyplývá z obsahu spisu, v projednávané věci bylo do opatření předsedy Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1.12.2003 provedeno množství úkonů a přijetí tohoto opatření nebylo zdůvodněno tím, že by k tomuto dni došlo u soudu prvního stupně ke zřízení nového soudního oddělení nebo ke zrušení příslušného soudního oddělení. Byla-li s účinností ode dne 1.5.2002 zavedena u soudu prvního stupně v souladu s ustanovením § 2 odst.2 písm. b) bodu 11. vyhlášky č. [37/1992](#) Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, specializace pro řízení ve věcech pracovníprávních, nemohlo tím být dotčeno do té doby provedené rozdělení věcí do soudních oddělení, neboť zákon neumožňoval, aby dříve zahájená řízení byla jen z důvodu (nově zřízené) specializace přidělována jiným soudním oddělením, než kterým připadla při rozdělování věcí po zahájení řízení podle v té době účinného rozvrhu práce. Vzhledem k tomu, že předsedkyně senátu JUDr. L. K. po dni 1.12.2003 nadále působila u soudu prvního stupně, bylo nepochybně možné, aby také v dalším období byla určena do toho soudního oddělení, v němž byla tato věc dosud projednávána a z něhož (správně) neměla být přidělována (odnímána) do jiného soudního oddělení.

Na ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, se opatření předsedy Okresního soudu ve Znojmě odvolává nepřipadně. Podle tohoto ustanovení [a shodně podle ustanovení § 44 odst.1 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů] předseda soudu přidělí věc jinému senátu (samosoudci), nemůže-li věc v určeném soudním oddělení projednat a rozhodnout žádný senát nebo samosoudce, a v něm předvídaná situace k vydání opatření ze dne 1.12.2003 nemohla vést, neboť nebyla zjištěna žádná překážka bránící tomu, aby věc byla projednána a rozhodnuta senátem v soudním oddělení, do něhož připadla při rozdělování věcí po zahájení řízení podle v té době účinného rozvrhu práce.

Protože přidělením projednávané věci do soudního oddělení 11 C, provedeným opatřením předsedy Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1.12.2003, bylo v rozporu se zákonem dotčeno rozdělení věcí, provedené po zahájení řízení podle v té době účinného rozvrhu práce, neboť jí věc byla protiprávně přidělena do jiného soudního oddělení, nelze považovat - jak dovodil odvolací soud - "postup podle ustanovení § 2a odst.1 vyhlášky č. [37/1992](#) Sb." za "přípustný". Naopak, popsany postup vedl ve svých důsledcích k tomu, že věc projednal a rozhodl nesprávně obsazený soud prvního stupně a že tedy v řízení před soudem prvního stupně byl účastníkům odňat zákonný soudce.

Nejvyšší soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že soud byl při rozhodování věci nesprávně obsazen a že tedy došlo k odnětí účastníkova zákonného soudce vždy, byla-li věc projednána a rozhodnuta v jiném soudním oddělení, do něhož byla následně přidělena novým rozvrhem práce (změnou rozvrhu práce) nebo opatřením předsedy soudu vydanými v rozporu s ustanoveními § 42 odst.4 a § 44 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, než v soudním oddělení, do kterého náležela (příslušela) podle způsobu rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení určeného ke dni, kdy věc došla soudu [§ 42 odst.1 písm.c) a § 42 odst.2 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], popřípadě bylo-li novým rozvrhem práce (změnou rozvrhu práce) v rozporu s ustanovením § 42 odst.4 č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o

soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, dotčeno zařazení soudců a přísedících do příslušného soudního oddělení.

Dovolateli však nelze přisvědčit ohledně námitky, že při jednání u soudu prvního stupně, které se konalo dne 1.12.2005, nebyl předsedou senátu řádně sdělen "obsah přednesů a provedených důkazů u předchozích jednání", ačkoliv senát vystupoval v jiném složení.

Podle ustanovení § 119 odst.3 o.s.ř. "došlo-li ke změně v obsazení soudu, předseda senátu na začátku dalšího jednání sdělí obsah přednesů a provedených důkazů".

Z obsahu protokolu o jednání před soudem prvního stupně ze dne 1.12.2005 je nepochybné, že předseda senátu JUDr. Ing. P. S., Ph.D. si byl vědom toho, že ve věci jedná senát v jiném složení než při předchozím jednání, neboť na začátku jednání "zopakoval průběh dosavadního řízení". I když nelze jednoznačně dovodit, co rozuměl "průběhem dosavadního řízení", nelze činit závěr, že by postup předepsaný ustanovením § 119 odst.3 o.s.ř. nebyl v posuzovaném případě dodržen. Při jednání navíc zástupci účastníků (a tedy i zástupkyně žalovaného) souhlasili - jak správně uvedl odvolací soud - "s použitím již provedených důkazů a skutkových zjištění"; měl-li žalovaný (jeho zástupkyně) za to, že předseda senátu soudu prvního stupně sdělil obsah přednesů a provedených důkazů nedostatečně nebo že je snad nesdělil vůbec, měl a mohl ihned při jednání požadovat zjednání nápravy - to však, jak vyplývá z obsahu protokolu o jednání, neučinil a, rozhodl-li poté soud prvního stupně v jeho neprospěch, nelze za dané situace až dodatečně úspěšně tvrdit, že postup předepsaný ustanovením § 119 odst.3 o.s.ř. nebyl dodržen, a tímto způsobem ex post usilovat o zrušení pro žalovaného nepříznivých rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolacího soudu.

Otázku zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu žalobce ze dne 21.10.1991 je třeba i v současné době posuzovat podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. [88/1968](#) Sb., č. [153/1969](#) Sb., č. [100/1970](#) Sb., č. [20/1975](#) Sb., č. [72/1982](#) Sb., č. [111/1984](#) Sb., č. [22/1985](#) Sb., č. [52/1987](#) Sb., č. [98/1987](#) Sb., č. [188/1988](#) Sb., č. [3/1991](#) Sb. a č. [297/1991](#) Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 28.5.1992 (dále jen "zák. práce").

Organizace (zaměstnavatel) se zproští odpovědnosti zcela, prokáže-li, že škoda byla způsobena tím, že postižený pracovník (zaměstnanec) svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody [§ 191 odst.1 písm.a) zák. práce]. Organizace (zaměstnavatel) se zproští odpovědnosti zčásti, prokáže-li, že postižený pracovník (zaměstnanec) porušil svým zaviněním právní nebo ostatní předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen, a že toto porušení bylo jednou z příčin škody [§ 191 odst.2 písm.a) zák. práce]. Zproští-li se organizace (zaměstnavatel) odpovědnosti zčásti, určí se část škody, kterou nese pracovník (zaměstnanec), podle míry jeho zavinění (§ 191 odst.3 část věty před středníkem zák. práce).

Dokazováním bylo v projednávaném případě zjištěno, že žalobce nechal roztahovat (za účelem nastartování motoru) jím řízený nákladní automobil Š 706 MTS24 SPZ ZN 64-56 s přívěsem SPZ ZN 77-47 nákladním automobilem Š 706 MTSD27 SPZ ZN 77-69, které patřilo Z. d. Ú. a které řídil A. V.. Po nastartování motoru žalobce vystoupil z automobilu a začal dosud spráženou soupravu nákladních automobilů "na mírném svahu ve směru na Z." rozpojovat, aniž by "svůj" nákladní automobil zajistil proti "samovolnému rozjetí" zakládacími klíny. Poté, co žalobce začal rozpojovat tažné zařízení, dal se nákladní automobil "samovolně" do pohybu, přimáčkl žalobce na vpředu (po svahu) stojící automobil řidiče A. V. a způsobil mu poškození na zdraví. Tím, že žalobce nezajistil vozidlo zakládacími klíny, porušil ustanovení § 24 odst.2 vyhlášky č. [99/1989](#) Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění vyhlášky č. [24/1990](#) Sb., a

rozhodnutím Dopravního inspektorátu O. ř. P. ČR ve Z. ze dne 3.12.1991 č.j. OVB:47/444/DS-91 byl uznán vinným ze spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle ustanovení § 22 odst.1 písm.b) zákona č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích.

Právním předpisem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 273 odst.1 zák. práce) jsou podle ustálené judikatury soudů rovněž dopravní předpisy, neboť svým obsahem směřují k tomu, aby byla zajištěna bezpečná doprava na pozemních komunikacích; takovým právním předpisem proto byla také vyhláška č. [99/1989](#) Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění vyhlášky č. [24/1990](#) Sb. Při zkoumání, zda se zaměstnavatel ve smyslu ustanovení § 191 zák. práce zprostil odpovědnosti za pracovní úraz zaměstnance, jehož příčinou bylo porušení pravidel silničního provozu, osvědčuje seznámení zaměstnance s dopravními předpisy samotná zkouška z odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel; vyžadování a kontrola znalostí a dodržování pravidel silničního provozu je svěřeno policii, a proto kontrolu znalostí a dodržování těchto předpisů ze strany zaměstnavatele není třeba zkoumat (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.5.2001 sp. zn. 21 Cdo 1239/2000, který byl uveřejněn pod č. 52 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2002).

Protože soud je v občanském soudním řízení vázán rozhodnutím příslušného orgánu vydaným ve správním řízení o tom, že byl spáchán přestupek, a kdo jej spáchal (§ 135 odst.1 o.s.ř.), bylo za řízení před soudy - jak správně dovodil odvolací soud - prokázáno, že žalobce zaviněně porušil právní předpis k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, když v rozporu s ustanovením § 24 odst.2 vyhlášky č. [99/1989](#) Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění vyhlášky č. [24/1990](#) Sb., nezajistil vozidlo zakládajícími klíny. Vzhledem k tomu, že kontrolu znalostí a dodržování pravidel silničního provozu ze strany zaměstnavatele není třeba zkoumat, bylo třeba vycházet (bez ohledu na to, zda a v jakém rozsahu bylo u zaměstnavatele žalobce porušování povinnosti používat zakládací klíny "tolerováno") z toho, že žalobce byl s pravidly silničního provozu řádně seznámen a že jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány.

Za této situace záviselo vyřešení otázky, zda se zaměstnavatel zprostil své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu žalobce zcela nebo jen zčásti, výlučně na tom, zda zjištěné zaviněně porušení předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ze strany žalobce bylo jedinou příčinou škody nebo toliko jednou z příčin škody.

O vztah příčinné souvislosti mezi zaviněným porušením předpisů nebo pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ze strany zaměstnance a škodou při pracovním úrazu se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem porušení těchto předpisů nebo pokynů, tj. bez porušení těchto předpisů a pokynů by škoda nevznikla tak, jak vznikla. Z hlediska naplnění příčinné souvislosti při prokazování předpokladů zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nestačí pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení předpisů nebo pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ze strany zaměstnance; taková příčinná souvislost musí být postavena najisto. Postup při zjišťování této příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vyjmout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, pouze z hlediska jejích příčin. Protože příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou, jde ve své podstatě o hledání jevu, který škodu vyvolal. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat ty příčiny a následky, které jsou důležité pro zproštění se odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu ze strany zaměstnavatele.

Závěr odvolacího soudu o tom, že nezajištění vozidla proti samovolnému pohybu zakládajícími klíny ze strany žalobce bylo jen jednou z příčin škody vzniklé žalobci pracovním úrazem, nemá oporu v provedeném dokazování. I když - jak bylo soudy zjištěno - nelze (objektivně vzato) vyloučit, že parkovací (ruční) brzda u nákladního automobilu "selhala", ačkoliv ji žalobce "náležitě zatáhl" (podle

znaleckého posudku Ing. E. P. je "spolehlivost parkovací brzdy s mechanickým převodem malá"), je třeba - z hlediska příčinné souvislosti - vzít v úvahu především to, že k samovolnému rozjetí nákladního automobilu se založenými zakládacími klíny by nedošlo, i kdyby parkovací (ruční) brzda opravdu selhala; ostatně, vychází-li právními předpisy uložená povinnost užívat zakládací klíny právě z okolnosti, že spolehlivost parkovací (ruční) brzdy je "problematická", bylo by proti smyslu takové právní úpravy, kdyby její porušení mělo být posuzováno rovněž s přihlédnutím k tomu, že pro zajištění vozidla proti pohybu nestačí použití "nespolehlivé" parkovací (ruční) brzdy.

Pro zjištění, zda nezajištění vozidla proti samovolnému pohybu zakládacími klíny ze strany žalobce bylo jen jednou z příčin škody, nepostačuje pouhé připuštění možnosti, že škoda vznikla následkem dalších okolností. Protože taková příčinná souvislost musí být postavena najisto, mohla být škoda vzniklá žalobci z pracovního úrazu způsobena dalšími okolnostmi jen tehdy, kdyby k samovolnému pohybu nákladního automobilu došlo, přestože byl řádně zajištěn zakládacími klíny, popřípadě kdyby žalobce neměl k dispozici odpovídající zakládací klíny, tedy, řečeno jinak, kdyby se nákladní automobil dal samovolně do pohybu navzdory tomu, že žalobce náležitě použil zakládací klíny, které měl k dispozici, a že tedy zakládací klíny k náležitému zajištění vozidla proti samovolnému pohybu nepostačovaly. Zjištění v tomto směru však za řízení nebyla učiněna, a proto závěr odvolacího soudu, podle kterého nezajištění vozidla proti samovolnému pohybu zakládacími klíny ze strany žalobce bylo jen jednou z příčin škody, zatím nemůže obstát.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o.s.ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)